

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2559,Prezentacja-ksiazki-Powiat-Pultusk-w-pierwszej-dekadzie-rzadow-komunistycznych-P.html>
26.03.2026, 23:14

Prezentacja książki „Powiat Pułtusk w pierwszej dekadzie rządów komunistycznych” – Pułtusk, 22 października 2008 r.

22.10.2008

22 października 2008 r. w siedzibie Akademii Humanistycznej w Pułtusku, przy ul. Daszyńskiego 17, odbyła się promocja książki „Powiat Pułtusk w pierwszej dekadzie rządów komunistycznych” – drugiego tomu wydawnictwa „Mazowsze i Podlasie w ogniu 1944-1956”, przygotowanego przez historyków z Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Warszawie. Spotkanie promocyjne poprzedziła msza święta w kościele parafialnym pod wezwaniem św. Józefa w Pułtusku, po której przedstawiciele kombatanatów, samorządu lokalnego i Instytutu Pamięci Narodowej złożyli kwiaty pod tablicą upamiętniającą uwolnienie więźniów politycznych z pułtuskiego więzienia przez Oddział WiN w dniu 25 listopada 1946 roku.

Uroczystość zgromadziła bardzo duże grono zainteresowanych (ponad 300 osób). Szczególną grupę gości stanowili bohaterowie podziemia niepodległościowego, przedstawiciele stowarzyszeń kombatanckich na czele z członkami Światowego Związku Żołnierzy AK oraz rodziny ofiar. Licznie przybyli nauczyciele i studenci. Gościem specjalnym był ks. prof. Tadeusz Żebrowski z Płocka, który 25 listopada 1946 roku wraz z 47 więźniami politycznymi został uwolniony przez oddział WiN z pułtuskiego więzienia.

Promocję publikacji otworzyło wystąpienie prof. Adama Koseskiego, rektora Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora. Następnie prof. Jerzy Eisler, dyrektor warszawskiego oddziału IPN powitał obecnych na spotkaniu kombatanatów i rodziny ofiar rządów komunistycznych na terenie powiatu Pułtusk.

Istotnym punktem prezentacji był trójgłos historyków: dr. Tomasza Łabuszewskiego (OBEP IPN Warszawa), Kazimierza Krajeńskiego (OBEP IPN Warszawa) i dr. Krzysztofa Kacprzaka na temat „Znaczenie badań regionalnych w procesie odtwarzania rzeczywistego oporu społecznego i represji aparatu bezpieczeństwa w pierwszej dekadzie rządów komunistycznych w Polsce”.

Dr Łabuszewski wyjaśnił m.in., że celem autorów drugiego tomu z serii „Mazowsze i Podlasie w ogniu 1944-1956”, poza weryfikacją dotychczasowych ustaleń dotyczących najnowszej historii Polski, była chęć przybliżenia znajdujących się w IPN materiałów wytworzonych przez aparat bezpieczeństwa. „Nie można pisać historii najnowszej bez korzystania z archiwów bezpieki, zwłaszcza jeśli dotyczą one pierwszego dziesięciolecia po wojnie, gdzie rola aparatu bezpieczeństwa była wyjątkowa w całym okresie rządów komunistycznych w Polsce. W Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej poza aktami wytworzonymi przez resort bezpieczeństwa znajduje się też ogromny zasób wytworzony przez struktury niepodległościowe, bowiem pierwsze dziesięć lat rządów komunistycznych w Polsce zaowocowały rozbiciem większości owych struktur i przejęciem przez bezpiekę znacznej części wytworzonych przez nich dokumentów” – wyjaśnił. Historyk powiedział również, że jednym z powodów opracowywania przez IPN powojennej historii Polski na szczeblu powiatowym jest chęć przywrócenia do społecznej pamięci bohaterów walk

niepodległościowych z pierwszego dziesięciolecia rządów komunistycznych w Polsce. „Wielu ludzi zabitych podczas pacyfikacji, zamordowanych w różnych okolicznościach, nie ma do dzisiaj własnych grobów, a ich rodziny palą świeczki na grobach symbolicznych. Uznaliśmy, że naszym zadaniem jest przywoływać zapomniane nazwiska, znane tylko bezpośrednim uczestnikom walki o niepodległość. Byli to bowiem ludzie, którzy pierwsi stawili opór narzuconej władzy komunistycznej. Ponadto chcemy przywrócić proporcje w postrzeganiu historii i przełamać pewne stereotypy myślenia, zwłaszcza o pierwszym dziesięcioleciu rządów komunistycznych”.

Kazimierz Krajewski zwrócił uwagę na pewne zjawiska charakterystyczne dla pułtuskiej konspiracji niepodległościowej po 1944 r. Zaznaczył, że w historii tej konspiracji mamy do czynienia z większością zjawisk charakterystycznych dla całego Mazowsza. Zwrócił uwagę m.in. na działalność konspiracyjnych organizacji młodzieżowych, które tworzyły się po znaczącym złamaniu dorosłej konspiracji oraz lokalnych organizacji powstających po złamaniu ostatnich zorganizowanych struktur konspiracyjnych należących do Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. „Były one emanacją wolnościowych dążeń miejscowego społeczeństwa i przejawem zdolności społeczeństwa do obywatelskiego samoorganizowania się w oporze wobec komunistycznej dyktatury. Na terenie powiatu pułtuskiego grupę taką zorganizowali bracia Kmiołkowie” – wyjaśnił.

Dr Krzysztof Kacprzak podzielił się z kolei wiedzą o stratach osobowych powiatu pułtuskiego. Zastrzegł, że sporządzony przez niego spis ofiar jest niepełny. „Aparat bezpieczeństwa niedokładnie zdawał sobie sprawę, kogo zlikwidował, często są to tylko pseudonimy, osoby, które zginęły bezimiennie, zmasakrowane przez gąsienice czołgu sowieckiego. Upamiętnienie tych osób jest możliwe tylko dzięki ludziom, którzy pamiętają tamte dzieje” – powiedział. Dr Kacprzak zwrócił się w związku z tym do młodzieży, uczniów i studentów by rozmawiali z jeszcze żyjącymi osobami pamiętającymi tamte wydarzenia, z rodzinami zamordowanych i „upamiętniali tych, którzy złożyli najwyższą ofiarę”.

Promocję zakończyła dyskusja, w której uczestniczyli przede wszystkim świadkowie przywoływanych wydarzeń. Wielu z nich wyraziło wielką radość w związku z wydaniem publikacji odsłaniającej przemilczane dotąd fakty.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)





foto 2 #1



foto 2 #2



foto 2 #3